

SAŽETAK

Na osnovu svega izloženog, može se izvesti nekoliko pitanja i jedan zaključak. Pitanja su praktične prirode i odnose se na pokušaj predviđanja ponašanja pojedinih institucija i pojedinaca u budućnosti što je prilično nezahvalan posao. S obzirom da je nemoguće sa sigurnošću predvidjeti ponašanja, ono što jeste moguće je da treba proširiti shvatanja o prirodi Ustava BiH i mogućnostima koje on pruža, odnosno akcentirati i prihvatiti rijetke pozitivne strane ovakvih ustavnih rješenja i ugraditi ih u buduća ustavna rješenja.

Danas, gotovo deset godina nakon usvajanja Mirovnog sporazuma i Aneksa IV, kao Ustava BiH, odnosno kao *ustavne povelje* BiH, više je nego jasno da do pozitivnih promjena u ustavnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine ne može doći bez utjecaja sila koje su 1995. godine predstavljale *ustavotvorce*. Međutim, iako retrogradan u pogledu teritorijalne organizacije, sistema odlučivanja, raspodjele ovlasti između Države i entiteta itd., ovaj tekst sadrži u sebi moćno oruđe za njegovo *de facto* preoblikovanje. Šta se podrazumijeva pod *de facto preoblikovanjem ustava*? Dovoljno je uporediti nadležnosti Države iz člana III/1. Ustava BiH i zakone, odnosno institucije koje funkcionišu na terenu. Zakoni, na osnovu kojih su formirane *nove* institucije su gotovo redovno, u nedavnoj prošlosti, bili predmet preispitivanja ustavnosti od strane Ustavnog suda. Takav je slučaj bio sa Zakonom o državnoj graničnoj službi, Zakonom o Sudu BiH, Izbornim zakonom itd. Za svaku od odluka Ustavnog suda u ovim predmetima, temelj odlučivanja je, između ostalog, bila Evropska konvencija i njeni principi. Takva je bila i odluka Ustavnog suda u predmetu broj U-5/98 (Odluka o konstitutivnosti naroda) koja je omogućila *idealno* vlasništvo konstitutivnih naroda na svakom pedlju Bosne i Hercegovine. Ono što se ne shvata, a što izgleda kao uzdizanje nacionalnog kao preovladavajućeg

u toj odluci, je da negiranje isključivosti u tronacionalnoj državi koja teži ostvarenju principa demokratije, neminovno dovodi do vladavine *neutralnih*, odnosno jačanja principa *građanskog društva* što je temeljni princip svake demokratske države.

Sljedeće pitanje se tiče shvatanja ustavne pozicije i nadležnosti Ustavnog suda. Bilo bi izuzetno neuobičajeno, po uvriježenim teorijskim stanovištima koja favoriziraju državni suverenitet, da Ustavni sud utvrdi da je nadležan da odlučuje o usklađenosti Ustava, kojeg treba da štiti, sa normama međunarodnog prava, odnosno Evropskom konvencijom kao ustavnim principom. Iako bi se na prvi pogled moglo zaključiti da bi to bila apsurdna situacija, ovo pitanje ostaje otvoreno, upravo zbog obaveze da Ustavni sud štiti Ustav, jer on predstavlja cjelovitost ustavnih normi, a ne ograničavanje na pojedine njegove odredbe. Dobar primjer predstavlja odluka Ustavnog suda u predmetu broj U 26/00 kojom je utvrđeno da je Zakon o sudu BiH u skladu sa Ustavom BiH iako u članu III/1. Ustava BiH ne postoji ovakva nadležnost BiH. Međutim, imajući u vidu da na nivou države postoje upravna tijela koja donose odluke koje, u situaciji nepostojanja suda na nivou BiH, koji bi mogao, kao "tribunal" preispitati te odluke, Ustavni sud je smatrao da ovakav Zakon doprinosi "vladavini prava", obezbjeđivanju "efektivnih pravnih lijekova" i obezbjeđuje "odlučivanje o građanskim pravima i obavezama od strane ... tribunala", kako to propisuje Evropska konvencija. Još tada je Ustavni sud postavio Evropsku konvenciju na hijerarhijski više mjesto u odnosu na nadležnosti utvrđene tim Ustavom. Tako bi Ustavni sud na najbolji način "štitio Ustav", kako to utvrđuje član VI/1. Ustava BiH.

Kao zaključak, može se reći da, imajući u vidu da je u Bosni i Hercegovini zastupljen radikalni monistički pravni sistem, norme međunarodnog prava, odnosno ratificirani međunarodni ugovori, imaju supremaciju

nad ustavom. Samim tim, Evropska konvencija je, i kao ustavni princip, i kao ratificirani međunarodni sporazum i kao jedan od nosivih stupova državne strukture Bosne i Hercegovine, zajedno sa principom demokratije, vladavine prava i slobodnih izbora, direktno primjenjiva, odnosno "samoizvršiva" i hijerarhijski iznad drugih ustavnih odredbi, odnosno kako je to, u tom istom Ustavu i utvrđeno – "iznad svakog drugog prava". Za budućnost je neophodno da se nosioci najviših državnih funkcija, ponašaju u skladu sa principima koji, prije svega, proizilaze iz Evropske konvencije i na taj način jačanje državnih ovlasti učine apsolutno legitimnim i ustavno dopuštenim.